

UA-0591
Second Year B. Com. Examination
March/April - 2012
Banking Law & Practice - I
(Old Course)

Time : Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના :

(૧)

<p>નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.</p> <p>Name of the Examination : S. Y. B. COM.</p> <p>Name of the Subject : BANKING LAW & PRACTICE - 1 (OLD)</p> <p>Subject Code No. : 0 5 9 1 Section No. (1, 2,.....): Nil</p>	<p>Seat No. : <input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/><input type="text"/></p> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 10px; text-align: center; margin-top: 10px;">Student's Signature</div>
--	--

(૨) પ્રશ્ન-૧ ફરજિયાત છે.

(૩) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.

૧ ટૂંકમાં ઉત્તરો આપો :

૧૦

(૧) ચેકની વ્યાખ્યા આપી તેના પક્ષકારો જણાવો.

(૨) બેઈલમેન્ટના કરારની વ્યાખ્યા આપો.

(૩) યથાનુક્રમે ધારણ કરનાર એટલે શું ?

(૪) માલિકીહકનું પરિવર્તન એટલે શું ?

(૫) બેંક ધિરાણ સંદર્ભે 'માર્જિન'નો અર્થ સમજાવો.

૨ (અ) ટાંચનો હુકમ એટલે શું ? કયા સંજોગોમાં તે બેંકરને બંધનકર્તા નથી ?

૬

(બ) નાણાંની ચૂકવણીની ફાળવણી કરવાનો બેંકરનો અધિકાર સમજાવો.

૬

અથવા

૨ (અ) વિનિમયપત્ર અને ચેક વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

૬

(બ) ચેકમાં મહત્વના ફેરફારો એટલે શું ? આવા ચેકની ચૂકવણી કરતી વખતે

૬

બેંકરે કઈ તકેદારી લેવી જોઈએ ?

- ૩ (અ) કયા સંજોગોમાં બેંકરે ચેકના નાણાં ચૂકવવાનો ઈનકાર કરવો જ જોઈએ ? ૬
 (બ) કાયદેસરની યોગ્ય ચૂકવણી એટલે શું ? તે માટેની શરતો જણાવો. ૬

અથવા

- ૩ (અ) નાણાં ચૂકવનાર બેંકર અને નાણાં વસૂલ કરનાર બેંકર વચ્ચેનો તફાવત ૬
 સમજાવો.
 (બ) નાણાં વસૂલ કરનાર બેંકરની ફરજો સમજાવો. ૬
- ૪ (અ) બેંકિંગ નિયમન ધારાની નીચેની જોગવાઈઓ જણાવો. ૬
 (૧) બેંકોની શેરમૂડી અંગે
 (૨) પરવાનો (લાઈસન્સ) મેળવવા અંગે
 (બ) હાઈપોથિકેશન એટલે શું ? તેનાં જોખમો જણાવો. ૬

અથવા

- (અ) બેંકિંગ લોકપાલની સત્તાઓ અને ફરજો વર્ણવો. ૬
 (બ) કોર બેંકિંગના ફાયદા સમજાવો. ૬

- ૫ બેંકર તરીકે તમે શું કરશો ? ૧૨
 (૧) તમારા ગ્રાહક દિલિપભાઈ દ્વારા લખાયેલ રૂ. ૧૫,૦૦૦/- નો ચેક ચૂકવણી માટે રજૂ થાય છે. પરંતુ તેના ખાતે માત્ર રૂ. ૬,૮૪૭/- જમા સિલક છે. આ જ ગ્રાહકની રૂ. ૨૫,૦૦૦/- ની બાંધી મુદતની થાપણ બેંક પાસે છે.
 (૨) તમારા ગ્રાહક કિશોરભાઈ તા. ૨૧-૦૪-૨૦૧૦ની તારીખ લખેલો ચેક ચૂકવણી માટે તા. ૧૯-૦૯-૨૦૧૦ના રોજ બેંક સમક્ષ રજૂ કરે છે.
 (૩) નવસારી ખાતે ખાદી ગ્રામોદ્યોગ બોર્ડના પ્રદર્શન અને વેચાણ મેળાનું, ૮ દિવસ માટે, આયોજન થયું છે તેમાં નવસારીની દેના બેંક કામચલાઉ ઓફિસ ખોલવા માંગે છે. વધુમાં, બીલીમોરોની યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા પણ કામચલાઉ ઓફિસ ખોલવા માંગે છે.

- ૬ ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે ત્રણ) ૧૨
 (૧) ઉત્તરમિતિ ચેક
 (૨) નિશાનીવાળો ચેક
 (૩) બેંકનો ક્લિયરિંગ અને કલેક્ટિંગ વિભાગ
 (૪) અવેજ આપ્યા બદલ ચેકના માલિક તરીકે બેંકર

ENGLISH VERSION

- Instructions :**
- (1) As per the instruction no. 1 of page no. 1.
  - (2) Question - 1 is compulsory.
  - (3) Figures to the right show full marks.

- 1** Answer in brief : **10**
- (1) Give the definition of a cheque and state different parties of a cheque.
  - (2) Give the definition of Bailment contract.
  - (3) What is meant by a holder-in-due course ?
  - (4) What is the meaning of conversion ?
  - (5) Explain the meaning of 'Margin' in reference to bank advances.
- 2** (a) What is Garnishee order ? Under which circumstances it is not binding to the banker ? **6**
- (b) Explain the banker's right of appropriation of payment rules. **6**

OR

- 2** (a) Distinguish between bill of exchange and cheque. **6**
- (b) What is material alteration in a cheque. Explain the care banker needs to exercise in such cases. **6**
- 3** (a) Under which circumstances the banker must refuse for the payment of a cheque ? **6**
- (b) What is payment in due course ? State the conditions for it **6**

OR

- 3** (a) Explain the difference between paying banker and collecting banker. **6**
- (b) Explain the duties of payment collecting banker. **6**

- 4 (a) State following provisions of Banking Regulation Act. **6**
(1) Share capital of Commercial banks
(2) For getting licence for business
- (b) What is meant by Hypothecation ? State the risks in Hypothecation. **6**

OR

- (a) Describe the powers and duties of Banking Ombudsman. **6**
(b) Explain the advantages of core banking. **6**
- 5 What would you do as a banker in following circumstances ? **12**
- (1) A cheque for Rs. 15,000/- drawn by your customer Mr. Dilipbhai is presented for payment when the balance in the account is Rs. 6,847/- only. Mr. Dilipbhai happens to have a sum of Rs. 15,000/- in fixed deposit with the bank.
- (2) Your customer Mr. Kishorbhai presents a cheque written on Dt. 21-04-2010, for payment. at the bank on Dt. 19-09-2010.
- (3) Exhibition and sale fair is arranged by Khadi Gramodyog Board at Navsari for 8 days. Dena Bank of Navsari wants to install its temporary office in it. Moreover, Union Bank of India from Bilimora wants to install its temporary office too.

- 6 Write short notes : (any **three**) **12**
- (1) Post dated Cheque
(2) Marked Cheque
(3) Clearing and collecting department of commercial bank
(4) Banker as a holder for value